

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI I EDYCJI PROGRAMU „SKĄD SIĘ BIORĄ PRODUKTY EKOLOGICZNE ?” w 2022 r.

Okres przedszkolny jest etapem intensywnego rozwoju psychofizycznego dziecka, jak również kształtowania postaw, które determinują aktualne i przyszłe zachowania dotyczące zdrowia. Szczególnie istotnym dla dzieci w tym wieku jest objęcie ich działaniami edukacyjnymi, które umożliwiają nabycie określonych umiejętności, a także przyswojenie prawidłowych przyzwyczajeń i nawyków higieniczno-zdrowotnych.

Mając na uwadze powyższe, Główny Inspektorat Sanitarny, we współpracy z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, kontynuował zainicjowany w 2019 roku, ogólnopolski program edukacyjny pt. „Skąd się biorą produkty ekologiczne?” Program adresowany był do dzieci w wieku 5-6 lat, jak i ich rodziców. Ogólnym założeniem programu jest zwiększenie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych wśród najmłodszych. Uzupełnieniem celu głównego są następujące cele szczegółowe:

- zrozumienie, czym jest rolnictwo i produkty ekologiczne,
- kształtowanie umiejętności wyboru produktów ekologicznych,
- propagowanie zdrowego stylu życia,
- zwiększanie wiedzy i świadomości przedszkolaków na temat nawyków higieniczno-zdrowotnych.

W programie podkreśla się także znaczenie prawidłowych zachowań rodziny tj.: wspólne, regularne spożywanie posiłków, zachęcanie dzieci do wspólnego przygotowania jedzenia czy rodzin

Podstawowymi narzędziami programu były: publikacja „Skąd się biorą produkty ekologiczne?”, animowany film edukacyjny oraz scenariusz zajęć dla nauczycieli. W ramach ewaluacji programu, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom jego przedszkolnych realizatorów, do realizacji II edycji programu, realizowanego w roku szkolnym 2021/2022 opracowano dodatkowe narzędzia, tj.: scenariusze zajęć przeznaczone dla dzieci sześciolletnich, kolorowanek dla dzieci pięcioletnich oraz dyplom przeznaczony dla każdego dziecka, które zrealizuje program.

Dodatkowo, narzędziem pomocniczym były dedykowane koordynatorom programu, jak również rodzicom przedszkolaków, webinaria #po1profilaktyka, dostępne na stronach internetowych jednostek Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Webinaria poruszają m.in. kwestie potrzeby rozmowy z dziećmi o profilaktyce chorób i zaburzeń, jej wadze oraz skutecznej komunikacji.

W roku szkolnym 2021/2022 realizowana była II edycja programu, do której przystąpiło 3454 przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, co stanowi 16,5% wszystkich tego typu placówek w całym kraju¹. W inicjatywie udział wzięło 140 329 dzieci w wieku 5 i 6 lat, jak również 65 889 rodziców.

W związku ze stanem epidemii, wywołanej koronawirusem SARS-CoV-2 i w jej konsekwencji czasowym zamknięciem placówek oświatowych, przeprowadzanie bezpośrednich szkoleń dla powiatowych i szkolnych koordynatorów programu oraz wizytacji w placówkach oświatowych było ograniczone. Założenia i wytyczne do realizacji programu były tożsame z tymi, z pierwszej edycji, w związku z czym skupiono się na wdrożeniu nowych koordynatorów. Z zachowaniem zasad bezpieczeństwa epidemiologicznego przeszkolono 64 powiatowych koordynatorów programu. Na poziomie powiatów przeszkolono 1896 realizatorów przedszkolnych. W ramach nadzoru nad prawidłowym przebiegiem programu, wojewódzcy koordynatorzy programu przeprowadzili 37 kontroli w powiatowych stacjach sanitarno-epidemiologicznych. W trakcie realizacji programu, koordynatorzy powiatowi przeprowadzili wizytacje w 1431 placówkach przedszkolnych. Ważnym punktem każdego ze spotkań była część poświęcona treściom programowym. Zwracano uwagę na potrzebę prowadzenia edukacji zdrowotnej wśród dzieci, rodziców oraz pracowników przedszkoli oraz konieczność jej integracji na linii dom – przedszkole.

Zaangażowane przedszkola realizowały program zgodnie z wytycznymi przekazanymi przez koordynatorów powiatowych. Zajęcia edukacyjne zaplanowane były w taki sposób, aby przedszkolaki mogły jak najpełniej skorzystać ze zdobytej wiedzy. Jednocześnie w 2295 placówkach (66% placówek realizujących program), program rozszerzono o dodatkowe działania wzmacniające jego przekaz. Wśród nich wymieniano m.in.: samodzielne sporządzanie przez dzieci kanapek, sałatek, zdrowszych wersji deserów, uprawa nowalijek w przedszkolnych ogródkach, dodatkowe zajęcia ruchowe, przeprowadzanie rozmów zachęcających do zdrowego stylu życia, quizy, a także organizacja konkursów i zabaw ruchowo – muzycznych oraz projekcje filmów związanych z tematyką żywności ekologicznej. W trakcie zajęć, dzieci dowiadywały się na czym polega praca rolnika, pszczelarza, sadownika czy piekarza.

Biorąc pod uwagę, iż rodzice odgrywają ważną rolę w procesie edukacji, przedszkola proponowały im uczestnictwo w spotkaniach oraz współdziałanie z dziećmi w wielu inicjatywach. Ze sprawozdań wynika, że rodzice i opiekunowie dzieci chętnie uczestniczyli w spotkaniach informacyjnych, często organizowanych online z uwagi na pandemię, podczas których zachęcano ich do obejrzenia webinarium #po1profilaktyka. W II edycji programu odbyło się

---

¹ GUS, Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2020/2021

2387 takich spotkań. Dodatkowo rodzice dostarczali produkty do wykonania zdrowych potraw i deserów, wyposażali dzieci w bezpieczne przybory kuchenne, dostarczali doniczki z ziemią do uprawy ziół w kąciu warzywnym w przedszkolu, często kontynuowali w domu działania rozpoczęte przez dzieci w przedszkolu.

Z przeprowadzonej ewaluacji wynika, że program „Skąd się biorą produkty ekologiczne?” został odebrany pozytywnie i został wysoko oceniony przez koordynatorów przedszkolnych (Tabela 1). W ich opinii, dzieci chętnie brały udział w zajęciach teoretycznych i praktycznych, zarówno w grupie rówieśniczej w przedszkolu, jak i w domu z rodzicami.

Wysoka ocena programu przekłada się również na liczbę placówek przedszkolnych deklarujących udział w programie w następnej edycji. Chęć realizacji programu w roku szkolnym 2022/2023 zadeklarowało w ankiecie ewaluacyjnej 2725 (79% placówek, które zrealizowały program roku szkolnym 2021/2022) placówek. Wśród uwag, koordynatorzy przedszkolni najczęściej postulowali o dalsze uzupełnianie materiałów edukacyjnych o materiały multimedialne, materiały dla dzieci 5-letnich np. kolorowanki, gadżety dla dzieci czy stworzenie bohatera/maskotki programu. Postulowano również o przywrócenie drukowanych publikacji, które są niezwykle istotne dla atrakcyjności zajęć w przedszkolu. Egzemplarz publikacji dla każdego dziecka realizującego program, „wnosił” treści programowe poza ramy placówki, do domu, gdzie głównie kształtowane są zachowania. Wskazywano, że wersja elektroniczna publikacji, nie spełnia tej funkcji.

Tabela 1. Suma ocen programu (skala: 1 – ocena najniższa, 6 – ocena najwyższa)

Ocena	1	2	3	4	5	6	brak oceny
Zaangażowanie dzieci podczas realizacji programu	1	1	12	103	1047	1910	14
Stosunek rodziców do zrealizowanego programu	31	38	144	428	1079	1254	114
Ocena treści merytorycznych programu przez realizatorów przedszkolnych	1	8	33	167	1110	1746	23

Zawraca uwagę również fakt, iż realizacja programu w wielu placówkach przedszkolnych uzyskała wsparcie lokalne. W działania programowe chętnie zaangażowały się instytucje takie jak: urzędy miejskie i gminne, nadleśnictwa, lokalne gospodarstwa ekologiczne, pszczelarze, lokalni przedsiębiorcy, dietetycy oraz pielęgniarki środowiskowe i psychologowie. Łącznie uzyskano wsparcie od 1794 partnerów.

Podsumowując, program edukacyjny pt.: „Skąd się biorą produkty ekologiczne?” wpisywał się w podstawę programową wychowania przedszkolnego. Dodatkowo uwzględniał integrację całego środowiska biorącego udział w rozwoju dziecka w wieku przedszkolnym. Program przyniósł także korzyści dla rodziców, jakimi są zwiększenie wiedzy i kształtowanie świadomości na temat znaczenia ich roli w rozwoju zdrowotnym dzieci. Dodatkowo program pt.: „Skąd się biorą produkty ekologiczne?” był inspiracją do wielu ciekawych inicjatyw organizowanych w placówkach przedszkolnych, często z udziałem partnerów zewnętrznych.